

การศึกษาการผลิตเมล็ดพันธุ์หญ้าพลิแคทูลัมของเกษตรกรจังหวัดยโสธร

ไพบุลย์ พลบุญ^{1/} วัฒนาวรรณ ศรีสมพร^{2/} ปริญญา จเรรัชต์^{3/} สุกัญญา คำพะแย^{4/}

บทคัดย่อ

การศึกษาการผลิตเมล็ดพันธุ์หญ้าพลิแคทูลัมของเกษตรกร ตำบลกู่จาน และตำบลนาสะไมย์ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ระหว่างเดือน กรกฎาคม 2548 ถึง เมษายน 2549 เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการส่งเสริมการปลูกหญ้าพลิแคทูลัมเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกร การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เกษตรกรจำนวน 40 ราย ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรร้อยละ 80 มีประสบการณ์ปลูกหญ้าพลิแคทูลัมเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์มาก่อน เกษตรกรใช้พื้นที่ปลูกรายละ 1-5 ไร่ เกษตรกรมีความรู้ ความสามารถในการผลิตค่อนข้างดี และมีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม โดยเกษตรกรสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์เฉลี่ย 93.16 กิโลกรัมต่อไร่ มีต้นทุนเฉลี่ย 3,588.86 บาทต่อไร่ รายได้เฉลี่ย 6,055.40 บาทต่อไร่ และกำไรสุทธิเฉลี่ย 2,466.54 บาทต่อไร่ ปัญหาที่สำคัญในการผลิตของเกษตรกรได้แก่ เรื่องภัยธรรมชาติ และปัจจัยการผลิตมีราคาแพง

คำสำคัญ : เมล็ดพันธุ์ หญ้าพลิแคทูลัม

เลขทะเบียนผลงาน 49 (3) – 0514 – 005

^{1/} สถานีพัฒนาอาหารสัตว์ยโสธร อ.คำเขื่อนแก้ว จ.ยโสธร

^{2/} สถานีพัฒนาอาหารสัตว์ร้อยเอ็ด อ.สุวรรณภูมิ จ.ร้อยเอ็ด

^{3/} สถานีพัฒนาอาหารสัตว์หนองคาย อ.เมือง จ.หนองคาย

^{4/} สถานีพัฒนาอาหารสัตว์อุดรธานี อ.กุดจับ จ.อุดรธานี

A study of *Paspalum plicatulum* Seed Production by Smallholders in Yasothon Province

Pailoon Phonboon^{1/} Wattanawan Srisomporn^{2/} Parinya Chararachata^{3/} Sukanya Kamphayae^{4/}

Abstract

A study of *Paspalum plicatulum* seed production was conducted to use information for future seed production extension. Data was collected from smallholders in Koojan and Nasamai Sub-district, Muang District, Yasothon Province. Forty farmers who produced *Paspalum plicatulum* seed under The Pasture Seed Producers Club were interviewed during July 2005 to April 2006.

The results showed that 80% of farmer has been experienced to *Paspalum plicatulum* seed production. The range of cropping area and the average of seed yield, production cost, income and net profit were 1-5 rai and 93.16 kg, 3,588.86 baht/rai, 6,055.40 baht/rai and 2,466.54 baht/rai, respectively. Drought and high production cost were the major constraint faced by farmers.

Key words : Seed, *Paspalum plicatulum*

Technical Document No : 49(3) –0514-005

^{1/} Yasothon Animal Nutrition Development Station. Kamkuenkaew District, Yasothon Province.

^{2/} Roi-et Animal Nutrition Development Station. Suwannapoom District, Roi et Province.

^{3/} Nongkhai Animal Nutrition Development Station. Muang District, Nongkhai Province.

^{4/} Udonthani Animal Nutrition Development Station. Kudjab District, Udonthani Province.

คำนำ

การปลูกหญ้าปลีแคทูลัมเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์โดยเกษตรกรของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2548 มีพื้นที่ปลูกประมาณ 250 ไร่ ปริมาณการผลิตประมาณ 12,500 กิโลกรัม แหล่งที่ปลูกร้อยละ 80 อยู่ในจังหวัดยโสธร มีพื้นที่ปลูกประมาณ 200 ไร่ ปริมาณการผลิต 10,000 กิโลกรัม ส่วนแหล่งที่ปลูกอีกร้อยละ 20 อยู่ในจังหวัดชัยนาท สุโขทัย และสุพรรณบุรี ปัจจุบันแนวโน้มความต้องการใช้เมล็ดพันธุ์หญ้าปลีแคทูลัม เพื่อปลูกสร้างแปลงหญ้าเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรมีมากขึ้น เพราะหญ้าปลีแคทูลัมให้ผลผลิตสูง และทนต่อสภาพที่มีน้ำท่วมขังได้ดี เป็นหญ้าที่มีอายุหลายปี มีลำต้นตั้งตรงแตกกอออกด้านข้างเจริญเติบโตได้ในดินทรายที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ผลผลิตน้ำหนักแห้ง 1.5-2.0 ตันต่อไร่ต่อปี โปรตีน 7-8 เปอร์เซ็นต์ (จีระวัชร และคณะ, 2547) ซึ่งจากสถิติการผลิตเมล็ดพันธุ์หญ้าปลีแคทูลัมของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2546 มีจำนวน 1,653 กิโลกรัม และในปี พ.ศ. 2547 มีการผลิตเพิ่มขึ้นเป็น 2,757 กิโลกรัม (กองอาหารสัตว์, มปป.)

อย่างไรก็ตามในการจัดการการผลิตพืชอาหารสัตว์ที่ดี ต้องมีกระบวนการจัดการ ครอบคลุมตั้งแต่การผลิตไปจนถึงการตลาด จึงต้องอาศัยวิทยาการด้านการจัดการเข้ามาช่วย เช่น การตัดสินใจในการผลิต การวางแผนการผลิต ซึ่งในการผลิตเมล็ดพันธุ์หญ้าปลีแคทูลัมของเกษตรกรก็ต้องอาศัยหลักการในการจัดการการผลิตพืช เช่นเดียวกับพืชอื่นๆ ทั้งนี้ข้อมูลการผลิตเมล็ดพันธุ์หญ้าปลีแคทูลัมของเกษตรกรยังมีการศึกษาน้อย ดังนั้นเพื่อให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์หญ้าปลีแคทูลัมของเกษตรกร ซึ่งได้ทำการศึกษาการผลิตเมล็ดพันธุ์หญ้าปลีแคทูลัมของเกษตรกร โดยใช้เกษตรกรจังหวัดยโสธรเป็นกลุ่มตัวอย่าง และในการศึกษานี้ครอบคลุมข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเกษตรกร การจัดการแปลงผลิต ต้นทุนและผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ และปัญหาอุปสรรคในการผลิตของเกษตรกร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการส่งเสริมการปลูกหญ้าปลีแคทูลัมเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกรต่อไปในอนาคต

อุปกรณ์และวิธีการศึกษา

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นเกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์หญ้าปลีแคทูลัม ต.ภูจาน และต.นาสะไมย์ อ.เมือง จ.ยโสธร ในปี พ.ศ.2548 ซึ่งเป็นสมาชิกชมรมผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชอาหารสัตว์แห่งประเทศไทย ทั้งหมด 40 ราย ศึกษาตั้งแต่ กรกฎาคม 2548 ถึง เมษายน 2549

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่
 - ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเกษตรกร
 - ส่วนที่ 2 การจัดการ การปลูก การดูแลรักษา และวิธีการเก็บเกี่ยว รวมทั้งต้นทุน รายได้ และผลตอบแทนจากการผลิตเมล็ดพันธุ์หญ้าปลั๊กูล่ม
 - ส่วนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์หญ้าปลั๊กูล่ม
 - ส่วนที่ 4 ทศนคติ หรือข้อคิดเห็นของเกษตรกรต่ออาชีพการผลิตเมล็ดพันธุ์หญ้าปลั๊กูล่ม
- จัดทำแบบสัมภาษณ์ต้นแบบ และนำไปทดสอบสัมภาษณ์กับเกษตรกร เพื่อหาจุดบกพร่อง และปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมก่อนใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

- ใช้ข้อมูลในการศึกษา 2 ประเภท คือ
 1. ข้อมูลปฐมภูมิ หมายถึง ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์หญ้าปลั๊กูล่ม ต.ภูจาน และ ต.นาสะไมย์ อ.เมือง จ.ยโสธร
 2. ข้อมูลทุติยภูมิ หมายถึง ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร ตัวเลขสถิติของทางราชการ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลทั้งหมดแล้ว ตรวจสอบข้อมูลให้ถูกต้อง และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเกษตรกร

วิเคราะห์รายชื่อด้วยการทำแจกแจงความถี่ หาจำนวน และร้อยละของแต่ละคำตอบ
2. ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ
 - 2.1 ต้นทุนการผลิต
 - 2.1.1 ต้นทุนผันแปร ได้แก่
 - ค่าปัจจัยการผลิต คำนวณจาก ค่าเมล็ดพันธุ์ + ค่าปุ๋ย + ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง
 - ค่าแรงงาน คำนวณจาก ค่าแรงงานเตรียมดิน + ปลูก + ให้น้ำ + ใส่ปุ๋ย + เก็บเกี่ยว + ทำความสะอาดเบื้องต้น + ขนส่ง
 - 2.1.2 ต้นทุนคงที่ คำนวณจาก ค่าเช่าที่ดิน
 - 2.2 ผลตอบแทน
 - 2.2.1 รายได้ คำนวณจาก ปริมาณผลผลิต x ราคาผลผลิต
 - 2.2.2 กำไรสุทธิ คำนวณจาก รายได้ - ค่าใช้จ่ายทั้งหมด

2.3 จุดคุ้มทุน

2.3.1 ปริมาณผลผลิตคุ้มทุน คำนวณจาก ต้นทุนการผลิตทั้งหมด ÷ ราคา
ผลผลิตต่อหน่วย

2.3.2 ราคาผลผลิตคุ้มทุน คำนวณจาก ต้นทุนการผลิตทั้งหมด ÷ ปริมาณผลผลิต

3. ข้อมูลปัญหา อุปสรรค ทศนคติ หรือข้อคิดเห็นของเกษตรกร

วิเคราะห์รายชื่อด้วยการทำแจกแจงความถี่ หาจำนวน และร้อยละของแต่ละคำตอบ

ผลการศึกษาและวิจารณ์

ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

เกษตรกรที่สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ร้อยละ 45.0 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี (ตารางที่ 1) จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 45.0 รองลงมาร้อยละ 37.5 จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 52.5 มีตั้งแต่ 2-4 คน และมีเพียงร้อยละ 2.5 ที่มีสมาชิกในครัวเรือนค่อนข้างมากคือ 8-10 คน

เกษตรกรร้อยละ 80.0 เป็นเกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการปลูกหญ้าปลั้คเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์มาก่อน และเป็นเกษตรกรรายใหม่ที่ไม่เคยปลูกมาก่อน ร้อยละ 20.0 ส่วนเกษตรกรที่เคยปลูกหญ้าผลิตเมล็ดพันธุ์ชนิดอื่นๆ ได้แก่ หญ้ากินนีสีม่วง หญ้าอะตราตัม และหญ้าลูซี่ คิดเป็นร้อยละ 83.0 มีเพียงร้อยละ 17.0 ที่ไม่เคยปลูกหญ้าผลิตเมล็ดพันธุ์ชนิดอื่นๆ และพบว่าแรงจูงใจในการปลูกหญ้าปลั้คเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์นี้เกษตรกรร้อยละ 83.0 ได้รับคำแนะนำเจ้าหน้าที่ของกรมปศุสัตว์ส่วนร้อยละ 17.0 ได้รับคำแนะนำจากเกษตรกรเพื่อนบ้าน ส่วนการใช้พื้นที่ปลูกหญ้าปลั้คเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกร รายละ 1 - 5 ไร่ มากที่สุดถึงร้อยละ 93.0 รองลงมาใช้พื้นที่ปลูกรายละ 6 - 10 ไร่ ร้อยละ 5.0 และใช้พื้นที่ปลูกมากกว่า 10 ไร่ มีเพียง 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.0 ทั้งนี้เป็นพื้นที่ของเกษตรกรเอง ร้อยละ 67.5 และเช่าที่ดินเพื่อใช้ปลูกหญ้าปลั้ค ร้อยละ 32.5

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

ข้อมูลเกษตรกร	จำนวน (ราย)	ร้อยละ (%)
อายุ (ปี)		
20 - 30	4	10.0
31 - 40	10	25.0
41 - 50	18	45.0
51 - 60	8	20.0
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาปีที่ 4	15	37.5
ประถมศึกษาปีที่ 6	18	45.0
มัธยมศึกษาปีที่ 3	7	17.5
สมาชิกในครัวเรือน		
2 - 4	21	52.5
5 - 7	18	45.0
8 - 10	1	2.5
ประสบการณ์ปลูกหญ้าปลั๊กล้ม		
เคยปลูก	32	80.0
ไม่เคยปลูก	8	20.0
ประสบการณ์ปลูกหญ้าชนิดอื่นๆ		
เคยปลูก	33	83.0
ไม่เคยปลูก	7	17.0
แรงจูงใจการปลูกหญ้าปลั๊กล้ม		
- ได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์	33	83.0
- ได้รับคำแนะนำจากเกษตรกรเพื่อนบ้าน	7	17.0
พื้นที่ปลูก (ไร่)		
1-5	37	93.0
6-10	2	5.0
> 10	1	2.0
การใช้ที่ดินปลูกหญ้าปลั๊กล้ม		
ที่ดินตนเอง	27	67.5
ที่ดินเช่า	13	32.5

การจัดการแปลงผลิต และผลผลิตเมล็ดพันธุ์หญ้าพริแคทูลัมของเกษตรกร

เกษตรกรที่สัมภาษณ์ มีการไถเตรียมดินทุกราย โดยมีการไถเตรียมดินตั้งแต่ 1-3 ครั้ง (ตารางที่ 2) สำหรับเมล็ดพันธุ์หญ้าพริแคทูลัมที่เกษตรกรนำมาปลูก เพื่อให้การผลิตเมล็ดพันธุ์เป็นไปตามมาตรฐานที่กรมปศุสัตว์กำหนด จะต้องใช้เมล็ดพันธุ์ชั้นพันธุ์ขยายจากกองอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์ (กองอาหารสัตว์, 2547) ที่จำหน่ายให้เกษตรกรในราคา กิโลกรัมละ 70 บาท โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 93.0 ใช้วิธีการเพาะกล้าก่อนย้ายปลูก ซึ่งวิธีการนี้ทำให้ไม่สิ้นเปลืองเมล็ดมากเหมือนใช้วิธีการหว่านเมล็ดพันธุ์ และเนื่องจากพื้นที่การผลิตเมล็ดพันธุ์พริแคทูลัมของเกษตรกร ยโสธร อยู่ในพื้นที่ดอน อาศัยน้ำฝน เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 93 จึงไม่มีการให้น้ำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ การกำจัดวัชพืช เกษตรกรมีการกำจัดวัชพืช ร้อยละ 70.0 การใช้ปุ๋ย พบว่าเกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 และสูตร 16-16-8 เป็นปุ๋ยรองพื้นก่อนปลูก ส่วนปุ๋ยสูตร 46-0-0 จะใส่ในช่วงก่อนหญ้าออกดอกประมาณ 1 เดือน โดยเกษตรกรร้อยละ 47.5 มีการใส่ปุ๋ยในอัตรา 25-50 กิโลกรัมต่อไร่ เช่นเดียวกันกับเกษตรกรที่ใส่ปุ๋ยในอัตราที่มากกว่า 50 กิโลกรัมต่อไร่ มีเพียงเกษตรกรร้อยละ 5.0 ที่ใส่ปุ๋ยในอัตราน้อยกว่า 25 กิโลกรัมต่อไร่ ทั้งนี้การที่เกษตรกรใส่ปุ๋ยในอัตราที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความพร้อมและเงินทุนของเกษตรกร เพราะปัจจุบันปุ๋ยเคมีมีราคาค่อนข้างแพง เกษตรกรจึงไม่อยากลงทุนมากนัก สำหรับการปลูกหญ้าพริแคทูลัมของเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 45.0 สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ได้เฉลี่ย ตั้งแต่ 50-100 กิโลกรัมต่อไร่ และมีเกษตรกรถึงร้อยละ 37.5 ที่สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ได้มากกว่า 100 กิโลกรัมต่อไร่ แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีความรู้ความสามารถในการผลิตเมล็ดพันธุ์หญ้าพริแคทูลัมค่อนข้างดี มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการผลิต เป็นไปตามคำแนะนำ

ทั้งนี้การปฏิบัติงานในแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์หญ้าพริแคทูลัมของเกษตรกร มีขั้นตอนการปฏิบัติงานแสดงในตารางที่ 3 โดยเกษตรกรมีการเพาะกล้าพันธุ์และย้ายปลูกในเดือนมิถุนายน และเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ในเดือนตุลาคม ซึ่งใช้วิธีการเกี่ยวช่อดอกปม แล้วเคาะเมล็ดให้ร่วงจากช่อ ก่อนจะทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์เบื้องต้น และบรรจุ รวบรวม จำหน่ายให้กับกรมปศุสัตว์ในเดือนธันวาคม สำหรับในกิจกรรมของการตรวจแปลงนั้น กรมปศุสัตว์ได้จัดฝึกอบรมเกษตรกรตัวแทนของจังหวัดยโสธร ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ตรวจแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ของสมาชิก โดยผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ตรวจแปลงจะดำเนินการตรวจแปลง อย่างน้อย 1 ครั้งต่อปี เพื่อให้คำแนะนำ กำกับ ดูแล การปลูก และการจัดการแปลงของสมาชิก เพื่อให้ได้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลจำนวน และร้อยละ ของการจัดการแปลงผลิต และผลผลิตเมล็ดพันธุ์หญ้า
พลีแคพูล์มของเกษตรกร

การจัดการแปลงผลิต	จำนวน (ราย)	ร้อยละ (%)
การเตรียมดิน		
ไถเตรียมดิน 1-3 ครั้ง	40	100.0
การปลูก		
เพาะกล้า	37	93.0
หว่าน	3	7.0
การกำจัดวัชพืช		
ไม่มีการกำจัดวัชพืช	12	30.0
กำจัดวัชพืช 1- 4 ครั้ง	28	70.0
การให้น้ำ		
มีการให้น้ำ	3	7.0
ไม่มีการให้น้ำ	37	93.0
การใส่ปุ๋ย (อัตราปุ๋ยที่เกษตรกรใช้ กก./ไร่)		
< 25	2	5.0
25-50	19	47.5
> 50	19	47.5
ผลผลิตเมล็ดพันธุ์ (กก./ไร่)		
< 50	7	17.5
50-100	18	45.0
> 100	15	37.5

ตารางที่ 3 แสดงการปฏิบัติงานการปลูกหญ้าพริแคทูลัมเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกร

กิจกรรม	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
- การไถเตรียมดิน				←→								
- การเพาะกล้า				←→								
- การปลูก				←→								
- การใส่ปุ๋ย				←→				←→				
- การกำจัดวัชพืช						←→						
- การตรวจแปลง *									←→			
- การเก็บเกี่ยว										←→		
- การทำความสะอาดเบื้องต้น										←→		
- การจำหน่าย												←→

หมายเหตุ : *การตรวจแปลง โดยเกษตรกรผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ตรวจแปลงประจำจังหวัดยโสธร

ต้นทุน รายได้ และผลตอบแทนจากการปลูกหญ้าพริแคทูลัมเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกร

การปลูกหญ้าพริแคทูลัมเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกรจังหวัดยโสธร มีต้นทุนการผลิตทั้งหมด 3,588.86 บาทต่อไร่ ผลผลิตเมล็ดพันธุ์เฉลี่ย 93.16 กิโลกรัมต่อไร่ ถ้าราคาขายเมล็ดพันธุ์ที่ 65.00 บาทต่อกิโลกรัม เกษตรกรจะมีกำไรสุทธิ 2,466.54 บาทต่อไร่ (ตารางที่ 4)

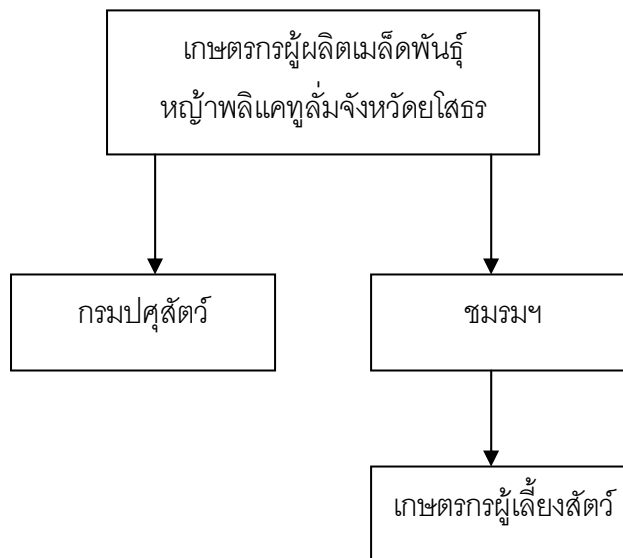
เมื่อพิจารณาทางด้านจุดคุ้มทุน จะเห็นได้ว่า ถ้าราคาขายเมล็ดพันธุ์ 65.00 บาทต่อกิโลกรัม เกษตรกรต้องผลิตเมล็ดพันธุ์เฉลี่ยอย่างน้อย 55.21 กิโลกรัมต่อไร่ จึงจะคุ้มทุน สำหรับทางด้านราคา ผลผลิตคุ้มทุน จะเห็นได้ว่าถ้าเกษตรกรผลิตเมล็ดพันธุ์ได้ 93.16 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรต้องขายผลผลิตเมล็ดพันธุ์อย่างน้อยกิโลกรัมละ 38.52 บาท จึงจะคุ้มทุน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการผลิตเมล็ดพันธุ์หญ้าพริแคทูลัมของเกษตรกรจังหวัดยโสธรมีความคุ้มทุน เพราะเกษตรกรสามารถขายผลผลิตเมล็ดพันธุ์หญ้าพริแคทูลัมได้ถึงกิโลกรัมละ 65.00 บาท

ตารางที่ 4 แสดงต้นทุน รายได้ และผลตอบแทนจากการปลูกหญ้าปลั๊กล้มเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์
ของเกษตรกร

รายการ	เมล็ดพันธุ์ หญ้าปลั๊กล้ม	หน่วย
1. ต้นทุนทั้งหมด	3,588.86	บาทต่อไร่
1.1 ต้นทุนผันแปร	3,333.15	บาทต่อไร่
1) ค่าปัจจัยการผลิต		
- เมล็ดพันธุ์	70.00	บาทต่อไร่
- ปุ๋ยเคมี	767.48	บาทต่อไร่
- น้ำมันเชื้อเพลิง	255.05	บาทต่อไร่
2) ค่าแรงงาน		
- เพาะกล้า	67.69	บาทต่อไร่
- เตรียมดิน	239.00	บาทต่อไร่
- ปลูก	376.10	บาทต่อไร่
- กำจัดวัชพืช	234.70	บาทต่อไร่
- ให้น้ำ	72.00	บาทต่อไร่
- ใส่ปุ๋ย	255.50	บาทต่อไร่
- เก็บเกี่ยว และทำความสะอาดเบื้องต้น	883.20	บาทต่อไร่
- บรรจุรวบรวม และขนส่ง	112.43	บาทต่อไร่
1.2 ต้นทุนคงที่	255.71	บาทต่อไร่
1) ค่าเช่าที่ดิน	255.71	บาทต่อไร่
2. ผลผลิตเมล็ดพันธุ์เฉลี่ย	93.16	กิโลกรัมต่อไร่
3. ราคาที่เกษตรกรขายได้	65.00	บาทต่อกิโลกรัม
4. รายได้ที่เกษตรกรได้รับ	6,055.40	บาทต่อไร่
5. ปริมาณผลผลิตค้ำทุน	55.21	บาทต่อกิโลกรัม
6. ราคาผลผลิตค้ำทุน	38.52	บาทต่อกิโลกรัม
7. กำไรสุทธิ	2,466.54	บาทต่อไร่

วิธีการตลาดของการผลิตเมล็ดพันธุ์หญ้าปลั้วของเกษตรกร

ด้านการตลาดของการผลิตเมล็ดพันธุ์หญ้าปลั้วของเกษตรกร จากแผนผังที่ 1 แสดงให้เห็นว่าการตลาดไม่ยุ่งยากหรือซับซ้อน โดยเมล็ดพันธุ์หญ้าปลั้วที่เกษตรกรผลิตได้จะขายให้กับกรมปศุสัตว์ และชมรมผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชอาหารสัตว์แห่งประเทศไทย โดยกรมปศุสัตว์จะรับซื้อเมล็ดพันธุ์ตามโควตาที่กำหนด ส่วนเมล็ดพันธุ์ที่เหลือจะขายให้กับชมรมฯ ในราคาเดียวกันกับกรมปศุสัตว์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการผลิตตามโควตาที่มีการประกันราคา จะช่วยลดความเสี่ยงในการผลิตให้กับเกษตรกร เพราะมีตลาดที่แน่นอน

หมายเหตุ : ชมรมฯ หมายถึง ชมรมผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชอาหารสัตว์แห่งประเทศไทย

แผนผังที่ 1 วิธีการตลาดของการผลิตเมล็ดพันธุ์หญ้าปลั้วของเกษตรกร

ปัญหา อุปสรรค ทศนคติ หรือข้อคิดเห็นของเกษตรกรในการปลูกหญ้าปลั้วเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์

ปัญหาด้านการผลิตที่สำคัญของเกษตรกร ร้อยละ 85.0 คือประสบกับภาวะฝนแล้ง(ตารางที่ 5) รองลงมาคือปัญหาเนื่องจากผลผลิตต่ำร้อยละ 15.0 ใกล้เคียงกับปัญหาเรื่องขาดแรงงานคือร้อยละ 12.5 ส่วนปัญหาเรื่องน้ำท่วม และโรค/แมลง มีเพียงร้อยละ 2.5 สำหรับปัญหาด้านการเงิน และการตลาดที่สำคัญของเกษตรกรร้อยละ 62.5 เป็นเรื่องของปัจจัยการผลิตที่มีราคาแพง เกษตรกรร้อยละ 50.0 มีปัญหาเรื่องไม่มีเงินทุน ส่วนปัญหาเรื่องราคาผลผลิตต่ำมีร้อยละ 40.0 ส่วนความพึงพอใจต่อรายได้เกษตรกรร้อยละ 80 มีความพึงพอใจ นอกจากนี้เกษตรกรร้อยละ 52.5 คิดเห็นว่าขั้นตอนในการผลิตมี

ความง่าย และร้อยละ 47.5 คิดเห็นว่าขั้นตอนในการผลิตมีความยาก และยังพบว่าเกษตรกรทุกรายมีความต้องการที่จะปลูกหญ้าปลั้วเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์อีกในปีต่อไป

ตารางที่ 5 ปัญหา อุปสรรค ทศนคติ หรือข้อคิดเห็นของเกษตรกรในการปลูกหญ้าปลั้วเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์

ปัญหา อุปสรรค ทศนคติ หรือข้อคิดเห็น	จำนวน (ราย)	ร้อยละ (%)
ด้านการผลิต		
- ประสบกับภาวะฝนแล้ง	34	85.0
- ผลผลิตต่ำ	6	15.0
- ขาดแคลนแรงงาน	5	12.5
- น้ำท่วม	1	2.5
- โรค/แมลง	1	2.5
ด้านการเงินและการตลาด		
- ปัจจัยการผลิตราคาแพง	25	62.5
- ขาดเงินทุน	20	50.0
ความพึงพอใจต่อรายได้		
- พอใจ	32	80.0
- ไม่พอใจ	8	20.0
ขั้นตอนการผลิต		
- ยาก	19	47.5
- ง่าย	21	52.5
ความต้องการปลูกหญ้าปลั้วเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ในปีต่อไป		
- ปลูก	40	100.0

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาการผลิตเมล็ดพันธุ์หญ้าปลั๊กของเกษตรกรจังหวัดยโสธร ปีเพาะปลูก 2548/2549 สรุปได้ดังนี้

1. เกษตรกรมีความรู้ ความสามารถในการผลิตค่อนข้างดี และมีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม
2. การผลิตเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกรได้ผลผลิตเมล็ดพันธุ์เฉลี่ย 93.16 กิโลกรัม เป็นปริมาณผลผลิตที่คุ้มทุน
3. เกษตรกรมีกำไรสุทธิ 2,466.54 บาทต่อไร่
4. ปัญหาสำคัญในการผลิตของเกษตรกรได้แก่ เรื่องธรรมชาติ และปัจจัยการผลิตมีราคาแพง

ข้อเสนอแนะ

การผลิตเมล็ดพันธุ์หญ้าปลั๊ก ควรพิจารณาว่า ตลาดมีความต้องการผลผลิตเมล็ดพันธุ์หญ้าปลั๊กมากน้อยเพียงใด จะผลิตที่ไหน เมื่อไหร่ และผลิตอย่างไร ทั้งนี้ความต้องการใช้เมล็ดพันธุ์หญ้าปลั๊กยังมีข้อจำกัด เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ที่ใช้เมล็ดพันธุ์หญ้าปลั๊กในการปลูกสร้างแปลงหญ้าเพื่อเลี้ยงสัตว์มักอยู่ทางภาคใต้ นอกจากนี้ยังมีพันธุ์พืชอาหารสัตว์อีกหลายชนิดที่สามารถนำมาใช้ปลูกสร้างแปลงหญ้าได้ เช่น หญ้าวูชี กินนีสีม่วง และอะตราตัม ทำให้เกษตรกรสามารถเลือกใช้หญ้าชนิดอื่นนอกเหนือจากหญ้าปลั๊กปลูกสร้างแปลงหญ้าได้อีกด้วย

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้ศึกษาขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของสถานีพัฒนาอาหารสัตว์ยโสธร ที่ช่วยดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บข้อมูลเกษตรกรในพื้นที่ ทำให้การศึกษานี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กองอาหารสัตว์. 2547. มาตรฐานการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชอาหารสัตว์ชั้นพันธุ์รับรองหรือพันธุ์
จำหน่าย พ.ศ.2547. กองอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 11 หน้า.

กองอาหารสัตว์. มปป. สถิติผลผลิตเมล็ดพันธุ์พืชอาหารสัตว์ในประเทศไทย.

http://www.dld.go.th/nutrition/Service_knowledge/data_stat/seed-thai.htm.1/5/2549.

จิระวัชร เข็มสวัสดิ์ วิรัช สุขสราญ ฉายแสง ไผ่แก้ว เกียรติศักดิ์ กล้าเอม และเกียรติสุรักษ์ โภคสวัสดิ์.

2547. พืชอาหารสัตว์พันธุ์ดี. เอกสารคำแนะนำ กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตร
และสหกรณ์.15 หน้า.